

Anna-Maria Larsson
Medicinsk rådgivare

Mottagare:
Södra regionvårdsnämnden

Underlag för åldersgräns vid screening-mammografi

Bakgrund:

Socialstyrelsen bedömer och ger rekommendationer om nationella screeningprogram. Arbetet med att ta fram rekommendationer sker enligt Socialstyrelsens modell för att bedöma, införa och följa upp nationella screeningprogram.

Bedömningen av screeningprogram följer en systematisk arbetsprocess som går igenom vetenskaplig evidens och organisatoriska förutsättningar för screeningprogrammet. Detta sker i samarbete med experter inom området och med det nationella screeningrådet, som är ett rådgivande organ till Socialstyrelsen.

Syftet med att ta fram rekommendationer om screening för bröstcancer är att nå nationell samordning för screeningen och skapa förutsättningar för en jämlik vård. Socialstyrelsens samlade bedömning är att programmets hälsovinster i form av minskad dödlighet överväger de negativa effekterna (1).

Avgörande för rekommendationen om bröstcancerscreening är att screeningprogrammet sänker dödligheten i bröstcancer med 16–25 procent. En negativ effekt av programmet är dock att det finns en risk för att bröstcancer som inte skulle ha gett symtom diagnostiseras och behandlas i onödan.

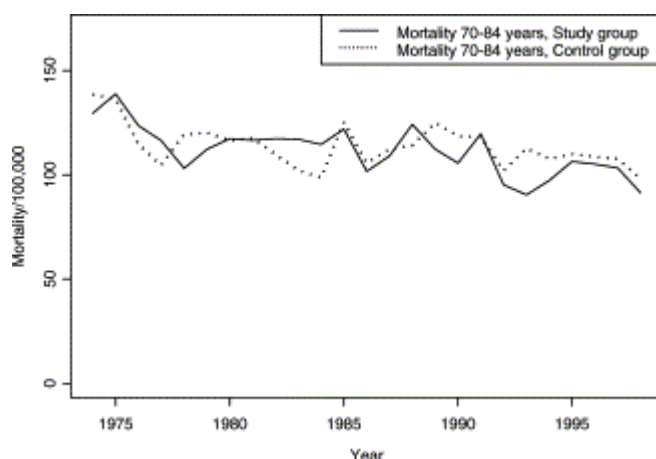
I Sverige rekommenderar Socialstyrelsen populationsbaserad mammografiscreening för åldern 40–74 år. För personer med ärftligt ökad risk kan andra intervall eller metoder vara aktuella (2).

Aktuell evidens och pågående utredningar

Dödligheten i bröstcancer minskar på grund av screening med mammografi med 20-25% i hela befolkningen, mer för de som deltagit i screeningen (2).

Den så kallade ”Göteborgsstudien” visade att mammografiscreening i åldersgruppen 39-49 år ger 40 % minskad dödlighet i bröstcancer (3).

En svensk studie har utvärderat effekten av screening för åldersgruppen 70-74 år (4). Man fann en något minskad dödlighet i bröstcancer i de regioner som infört screening i åldersgruppen men skillnaden var inte signifikant, se bild nedan. I studien jämfördes de regioner i Sverige som infört mammografi upp till 74 års ålder (studiegrupp) mot de som infört mammografi upp till och med 69 års ålder (kontrollgrupp).

Figuren visar årlig bröstcancerdödlighet per 100 000, 1974-1998 för kvinnor 70-84 år (vid tidpunkt för död) i studiegrupp (helsvart linje) jämfört med kontrollgrupp (streckad linje). Man estimerar att screening-programmet har effekt på dödlighet upp till 10 år efter senaste screening.

Socialstyrelsen publicerar nationella rekommendationer för screening som grundar sig i en gedigen översyn av kunskapsunderlaget. En utvärdering av screeningprogrammet för bröstcancer samt en översyn av rekommendationerna för screening har påbörjats där frågeställningen kring övre åldersgräns ingår.

RCC Stockholm-Gotland har fått i uppdrag från Region Stockholm att utreda frågan kring att höja åldersgränsen för mammografi och håller på med en utredning som kommer att delas med övriga regioner och för även en dialog med Socialstyrelsen i denna fråga. De har gett IHE (institutet för hälsoekonomi) i Lund uppdrag att ta fram en hälsoekonomisk analys och själva tittar de på frågan utifrån tillgänglighet, resurssättning, kompetensförsörjning, risk för överbehandling och strålskydd.

Enligt strålskyddslagen är det ”förbjudet att bedriva en verksamhet med joniserande strålning som inte är berättigad” varför det är viktigt att se över evidensen för screening-mammografi som innehåller joniserande strålning ur ett strålskyddsperspektiv (5).

Konklusion

Socialstyrelsen ansvarar för att ta fram riktlinjer kring screening och deras rekommendation bör följas för en nationellt jämlik vård. Socialstyrelsen ser nu över nuvarande rekommendation och även RCC Stockholm-Gotland utreder frågan kring ökad åldersgräns. Dessa utredningar bör avvaktas innan man tar ställning till att ändra åldersgräns.

Referenser

1. Socialstyrelsens rekommendation och bedömningsunderlag [Screening för bröstcancer - Rekommendation och bedömningsunderlag \(socialstyrelsen.se\)](#)

2. Nationellt vårdprogram bröstcancer [Nationellt vårdprogram bröstcancer - RCC Kunskapsbanken \(cancercentrum.se\)](#)
3. Bjurstam et al, "Updated results of the Gothenburg Trial of Mammographic Screening Cancer". 2016 Jun 15;122(12):1832-5. doi: 10.1002/cncr.29975
4. Jonsson et al, "Service screening with mammography of women aged 70-74 years in Sweden. Effects on breast cancer mortality" Cancer Detect Prev. 2003;27(5):360-9 doi: 10.1016/s0361-090x(03)00131-4
5. Strålskyddslag 2018:396 [Strålskyddslag \(2018:396\) Svensk författningssamling 2018:2018:396 t.o.m. SFS 2019:984 - Riksdagen](#)